

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. vasario 28 d.*

„Sprendimo T-234/11 P peržiūra — Ieškinys dėl panaikinimo — Priimtinumai — Ieškinio pareiškimo terminas — Sąjungos teisės nuostatoje nenumatytas terminas — „Protingo termino“ sąvoka — Aiškinimas — Sąjungos teismo pareiga atsižvelgti į kiekvienos bylos aplinkybes — Teisė į veiksmingą teisminę gynybą — Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis — Pavojus Sąjungos teisės darnai“

Byloje C-334/12 RX-II,

dėl 2012 m. birželio 19 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimo *Arango Jaramillo ir kt. prieš EIB* (T-234/11 P), priimto byloje

Oscar Orlando Arango Jaramillo, gyvenantis Liuksemburge (Liuksemburgas),

María Esther Badiola, gyvenanti Liuksemburge,

Marcella Bellucci, gyvenanti Liuksemburge,

Stefan Bidiuc, gyvenantis Grévenmacheryje (Liuksemburgas),

Raffaella Calvi, gyvenanti Schuttrange (Liuksemburgas),

Maria José Cerrato, gyvenanti Liuksemburge,

Sara Confortola, gyvenanti Veronoje (Italija),

Carlos D'Anglade, gyvenantis Liuksemburge,

Nuno da Fonseca Pestana Ascenso Pires, gyvenantis Liuksemburge,

Andrew Davie, gyvenantis Medernach (Liuksemburgas),

Marta de Sousa e Costa Correia, gyvenanti Itzig (Liuksemburgas),

Nausica Di Rienzo, gyvenanti Liuksemburge,

José Manuel Fernandez Riveiro, gyvenantis Sandweiler (Liuksemburgas),

Eric Gällstad, gyvenantis Rameldange (Liuksemburgas),

Andres Gavira Etzel, gyvenantis Liuksemburge,

* Proceso kalba: prancūzų.

Igor Greindl, gyvenantis Canach (Liuksemburgas),
José Doramas Jorge Calderón, gyvenantis Liuksemburge,
Monica Lledó Moreno, gyvenanti Sandweiler,
Antonio Lorenzo Ucha, gyvenantis Liuksemburge,
Juan Antonio Magaña-Campos, gyvenantis Liuksemburge,
Petia Manolova, gyvenanti Bereldange (Liuksemburgas),
Ferran Minguella Minguella, gyvenantis Gonderange (Liuksemburgas),
Barbara Mulder-Bahovec, gyvenanti Liuksemburge,
István Papp, gyvenantis Liuksemburge,
Stephen Richards, gyvenantis Blaschette (Liuksemburgas),
Lourdes Rodriguez Castellanos, gyvenanti Sandweiler,
Daniela Sacchi, gyvenanti Mondorf le Bene (Liuksemburgas),
Maria Teresa Sousa Coutinho da Silveira Ramos, gyvenanti Almargem do Bispo (Portugalija),
Isabelle Stoffel, gyvenanti Mondorf le Bene,
Fernando Torija, gyvenantis Liuksemburge,
María del Pilar Vargas Casasola, gyvenanti Liuksemburge,
Carolina Vento Sánchez, gyvenanti Liuksemburge,
Pé Verhoeven, gyvenantis Briuselyje (Belgija),
Sabina Zajc, gyvenanti Contern (Liuksemburgas),
Peter Zajc, gyvenantis Contern,

prieš

Europos investicijų banką (EIB),

peržiūros pagal SESV 256 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen (pranešėjas), teisėjai J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan ir A. Prechal,

generalinis advokatas P. Mengozzi,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Arango Jaramillo ir kitų 34 Europos investicijų banko (EIB) tarnautojų, atstovaujамų advokato B. Cortese,
- Europos investicijų banko (EIB), atstovaujamo C. Gómez de la Cruz ir T. Gilliams,
- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes,
- Europos Komisijos, atstovaujamos J. Currall, H. Kraemer ir D. Martin,

atsižvelgęs į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 62 a straipsnį ir 62 b straipsnio pirmą pastraipą,

išklausęs generalinį advokatą,

priima šį

Sprendimą

- 1 Ši byla skirta peržiūrėti 2012 m. birželio 19 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo (apeliacinių skundų kolegija) sprendimą *Arango Jaramillo ir kt. prieš EIB* (T-234/11 P, toliau – 2012 m. birželio 19 d. sprendimas), kuriuo šis teismas atmetė Arango Jaramillo ir kitų 34 Europos investicijų banko (EIB) tarnautojų (toliau visi kartu – atitinkami tarnautojai) apeliacinį skundą, pateiktą dėl 2011 m. vasario 4 d. Europos Sąjungos tarnautojų teismo nutarties *Arango Jaramillo ir kt. prieš EIB* (F-34/10, toliau – 2011 m. vasario 4 d. nutartis) dėl pavėluoto pareiškimo atmesti kaip nepriimtina jų ieškinį, kuriuo prašyta, pirma, panaikinti jų 2010 m. vasario mėn. atlyginimo lapelius tiek, kiek iš jų matyti EIB sprendimai padidinti jų įmokas į pensijų sistemą, ir, antra, priteisti jiems iš EIB žalos atlyginimą.
- 2 Peržiūra susijusi su šiuo klausimu: ar 2012 m. birželio 19 d. sprendimas kelia pavojų Sąjungos teisės vienovei arba darnai, nes, pirma, juo Europos Sąjungos Bendrasis Teismas, kaip apeliacinis teismas, kiek tai susiję su EIB tarnautojų ieškiniu dėl jų nenaudai šio banko priimto akto panaikinimo, „protingo termino“ sąvoką išaiškino taip, kad jo praleidimas automatiškai reiškia, jog ieškinys pareikštas pavėluotai ir dėl to yra nepriimtinas, o Sąjungos teismas neprivalo atsižvelgti į konkrečias bylos aplinkybes, ir, antra, šis minėtos sąvokos aiškinimas gali pažeisti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnyje įtvirtintą teisę į veiksmingą teisminę gynybą.

Teisinis pagrindas

Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai

- 3 Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų, patvirtintų 1968 m. vasario 29 d. Tarybos reglamentu (EEB, Euratomas, EAPB) Nr. 259/68, nustatančiu Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų įdarbinimo sąlygas bei Komisijos pareigūnams laikinai taikomas specialias priemones (OL L 56, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 2 t., p. 5), iš dalies

pakeistu 2004 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 723/2004 (OL L 124, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 2 t., p. 130; toliau – Pareigūnų tarnybos nuostatai), 91 straipsnyje nustatyta:

„Bet kuris Bendrijų ir asmens, kuriam taikomi šie Tarnybos nuostatai, ginčas dėl tokio asmens nenaudai priimto akto, kaip apibrėžta 90 straipsnio 2 dalyje, teisėtumo priklauso [Europos Sąjungos] Teisingumo Teismo jurisdikcijai. <...>“

2. Apeliacinį skundą [Ieškinį] Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priima tik tuo atveju, jei:

- paskyrimų tarnybai anksčiau buvo paduotas skundas pagal 90 straipsnio 2 dalį jame nustatytais terminais ir
- skundas buvo atmetas priimant formalų [eksplicitinį] sprendimą arba apie tai nepranešant [implicitinį sprendimą].

3. Apeliaciniai skundai [Ieškiniai] pagal šio straipsnio 2 dalį paduodami per tris mėnesius. <...>“

4. Pagal Tarnautojų teismo procedūros reglamento 100 straipsnio 3 dalį šis procesinis trijų mėnesių terminas dėl nuotolių pratęsiamas dešimčia dienų.

EIB personalo reglamentas

5. 1960 m. balandžio 20 d. EIB valdytojų taryba patvirtino šio banko personalo reglamentą, kuris nuo tol buvo kelis kartus iš dalies keistas. Šio reglamento 41 straipsnyje, kuriame reglamentuojamos teisių gynbos priemonės, įtvirtinta Sąjungos teismų kompetencija nagrinėti ieškinius, susijusius su EIB ir jo tarnautojų ginčais, tačiau nepatikslintas terminas, per kurį šie ieškiniai turi būti pareikšti.

Bylos dėl peržiūros aplinkybės

Faktinės bylos aplinkybės

6. Atitinkami tarnautojai yra EIB darbuotojai.

7. Nuo 2007 m. sausio 1 d. EIB tarnautojų atlyginimo lapeliai pateikiami nebe įprasta popierine forma, o elektroninėje laikmenoje. Nuo to laiko kiekvieną mėnesį jie įkeliami į EIB informacinę sistemą „Peoplesoft“ ir taip kiekvienas tarnautojas iš savo darbo kompiuterio gali su jais susipažinti.

8. 2010 m. vasario 13 d., šeštadienį, 2010 m. vasario mėn. atlyginimo lapeliai įkelti į informacinę sistemą „Peoplesoft“. Iš šių lapelių aiškiai matyti įmokų į pensijų sistemą normos padidėjimas, palyginti su 2010 m. sausio mėn. atlyginimo lapeliais, kurių lėmė EIB sprendimai, priimti įgyvendinant jo tarnautojų pensijų sistemos reformą.

2011 m. vasario 4 d. nutartis

9. Kaip matyti iš 2011 m. vasario 4 d. nutarties 15 ir 16 punktų, Tarnautojų teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant, pirma, į aplinkybę, jog atitinkami tarnautojai su savo 2010 m. vasario mėn. atlyginimo lapelių turiniu susipažino tik 2010 m. vasario 15 d., pirmadienį, ir, antra, į fiksuotos trukmės 10 dienų terminą dėl nuotolių, šie tarnautojai ieškinį pareikšti galėjo per terminą, kuris baigėsi 2010 m. gegužės 25 d., antradienį.

- 10 Remiantis šios nutarties 17 punktu, atitinkamų tarnautojų elektroniniu paštu pareikštą ieškinį Tarnautojų teismo kanceliarija gavo tik naktį iš 2010 m. gegužės 25 d., antradienio, į 26 d., trečiadienį, tiksliau tariant – 2010 m. gegužės 26 d. 00 val. 00 min.
- 11 Šiuo ieškiniu atitinkami tarnautojai prašė, pirma, panaikinti jų 2010 m. vasario mėn. atlyginimo lapelius ir, antra, priteisti jiems iš EIB simbolinį 1 euro neturtinės žalos atlyginimą.
- 12 Tarnautojų teismo kanceliarijai adresuotu atskiru aktu EIB, remdamasis Tarnautojų teismo procedūros reglamento 78 straipsniu, prašė, kad šis nuspręstų dėl ieškinio nepriimtumo, nenagrinėdamas bylos iš esmės.
- 13 2011 m. vasario 4 d. nutartimi Tarnautojų teismas atmetė ieškinį kaip nepriimtina. Jis iš esmės nusprendė: kadangi ieškinio pareiškimo terminas baigėsi 2010 m. gegužės 25 d., atitinkamų tarnautojų ieškinys, kurį elektronine forma minėto teismo kanceliarija gavo tą pačių metų gegužės 26 d. 00 val. 00 min., pareikštas pavėluotai, todėl yra nepriimtinas. Jis atmetė šių tarnautojų argumentus, susijusius, pirma, su jų teisės į veiksmingą teisminę gynybą pažeidimu ir, antra, aplinkybėmis, kurių nebuvo galima numatyti, arba *force majeure*.

2012 m. birželio 19 d. sprendimas

- 14 2012 m. birželio 19 d. sprendimu Europos Sąjungos Bendrasis Teismas atmetė atitinkamų tarnautojų apeliacinį skundą ir taip patvirtino 2011 m. vasario 4 d. nutartį.
- 15 Pirma, 2012 m. birželio 19 d. sprendimo 22–25 punktuose Bendrasis Teismas iš esmės priminė teismų praktiką, pagal kurią, nesant jokios nuostatos, kurioje būtų nustatyti EIB ir jo tarnautojų ginčams taikytini ieškinio pareiškimo terminai, tokie ieškiniai turi būti pareiškiami per „protingą terminą“, kuris turi būti vertinamas atsižvelgiant į bylos aplinkybes. To paties sprendimo 26 punkte nusprendęs, kad Pareigūnų tarnybos nuostatų 91 straipsnio 3 dalyje ginčams tarp Sąjungos institucijų bei organų ir jų pareigūnų ar tarnautojų numatytas trijų mėnesių terminas yra „reikšmingas lyginamasis kriterijus“, nes šie ginčai savo pobūdžiu yra panašūs į EIB ir jo tarnautojų ginčus dėl šio banko aktų, kurie priimti jų nenaudai ir kurių panaikinimo jie prašo, minėto sprendimo 27 punkte remdamasis kai kuriais savo ankstesniais sprendimais šis teismas nusprendė, jog trijų mėnesių terminas „iš principo“ laikytinas protingu.
- 16 Tame pačiame 2012 m. birželio 19 d. sprendimo 27 punkte Europos Sąjungos Bendrasis Teismas padarė išvadą „*a contrario* <...>“, kad bet kuris EIB tarnautojo ieškinys, pareikštas pasibaigus trijų mėnesių terminui, pridėjus fiksuotos trukmės 10 dienų terminą dėl nuotolių, iš principo turi būti laikomas pareikštu per neprotingą terminą <...>“. Jis pridūrė, jog šis aiškinimas *a contrario* priimtinas, „nes vien griežtas procesinių normų, nustatančių naikinamąjį terminą, taikymas atitinka teisinio saugumo reikalavimą ir būtinybę išvengti bet kokios diskriminacijos ar neobjektyvaus požiūrio vykdant teisingumą“.
- 17 Antra, minėto sprendimo 30 punkte Europos Sąjungos Bendrasis Teismas atmetė atitinkamų tarnautojų argumentus, jog Tarnautojų teismas, užuot taikęs protingo termino laikymosi principą, kuris pagal savo pobūdį yra lankstus ir leidžia konkrečiai įvertinti atitinkamus interesus, vadovavosi tiksliau, griežtai ir bendrai taikomu trijų mėnesių terminu. Jis būtent nusprendė, kad Tarnautojų teismas paprasčiausia taikė „teisės normą, kuri <...> aiškiai ir konkrečiai kyla iš [2012 m. birželio 19 d. sprendimo 27 punkte nurodytos Europos Sąjungos Bendrojo Teismo] praktikos aiškinimo *a contrario*“, o tai yra teisės norma, kuria konkrečiai įgyvendinamas principas, jog nagrinėjant EIB ir jo tarnautojų ginčus, kurie labai panašūs į Sąjungos ir jos pareigūnų bei tarnautojų ginčus, turi būti laikomasi protingo termino. Europos Sąjungos Bendrasis Teismas pridūrė, kad „ši teisės norma, pagrįsta bendra prezumpcija, jog trijų mėnesių termino iš principo pakanka, kad EIB tarnautojai galėtų įvertinti jų

nenaudai priimtų šio banko aktų teisėtumą ir prireikus parengti ieškinį, neįpareigoja Sąjungos teismo, turinčio ją taikyti, atsižvelgti į kiekvienos bylos aplinkybes ir ypač konkrečiai įvertinti atitinkamus interesus“.

- 18 2012 m. birželio 19 d. sprendimo 33–35 punktuose remdamasis šiais argumentais dėl ieškinio pareiškimo termino nustatymo Europos Sąjungos Bendrasis Teismas nusprendė neatsižvelgti nei į nurodomą elektros įrenginių sutrikimą, dėl kurio užtruko ieškinio siuntimas, nei į aplinkybę, jog EIB neįgyvendino savo norminių aktų leidybos įgaliojimų, kiek tai susiję su tikslių ieškinio pareiškimo terminų apibrėžimu, nei į kai kurias kitas atitinkamų tarnautojų nurodomas šiai bylai specifines aplinkybes.
- 19 Minėto sprendimo 42 ir 43 punktuose Europos Sąjungos Bendrasis Teismas taip pat atmetė atitinkamų tarnautojų argumentus, pagrįstus proporcingumo principo ir teisės į veiksmingą teisminę gynybą pažeidimu.
- 20 Galiausiai 2012 m. birželio 19 d. sprendimo 51–58 punktuose Bendrasis Teismas atmetė atitinkamų tarnautojų apeliacinio skundo pagrindą, susijusį su tuo, kad Tarnautojų teismas aplinkybes, dėl kurių jų ieškinys pareikštas pavėluotai, atsisakė kvalifikuoti kaip aplinkybes, kurių nebuvo galima numatyti, arba kaip *force majeure*. To paties sprendimo 59–66 punktuose Europos Sąjungos Bendrasis Teismas taip pat nepritarė atitinkamų tarnautojų nurodytam pagrindui, susijusiam su tuo, jog buvo iškraipyti su aplinkybėmis, kurių nebuvo galima numatyti, arba *force majeure* susiję įrodymai.

Procesas Teisingumo Teisme

- 21 Pirmajam generaliniam advokatui pateikus pasiūlymą peržiūrėti 2012 m. birželio 19 d. sprendimą, šio pasiūlymo pateikimo dieną galiojusios redakcijos Teisingumo Teismo procedūros reglamento 123 b straipsnyje numatyta specialioji kolegija 2012 m. liepos 12 d. Sprendime *Arango Jaramillo ir kt. prieš EIB (peržiūra)* (C-334/12 RX) nusprendė, kad reikia peržiūrėti minėtą sprendimą, siekiant nustatyti, ar jis kelia pavojų Sąjungos teisės vienovei arba darnai.
- 22 Dėl peržiūros dalyko reikia pažymėti, kad minėtame 2012 m. liepos 12 d. sprendime identifikuotos dvi konkretesnės priežastys, kuriomis grindžiama peržiūra. Pirmą, reikia nustatyti, ar, nusprendęs, kaip ir Tarnautojų teismas, jog vertindamas termino, per kurį EIB tarnautojai pareiškė ieškinį dėl šio banko jų nenaudai priimto akto panaikinimo, protingumą Sąjungos teismas neprivalo atsižvelgti į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes, Europos Sąjungos Bendrasis Teismas pasirinko aiškinimą, derantį su Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią pirminėje arba antrinėje Sąjungos teisėje nenustatyto termino protingumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybes.
- 23 Antra, reikia nustatyti, ar Europos Sąjungos Bendrojo Teismo aiškinimas, pagal kurį pirminėje arba antrinėje Sąjungos teisėje nenustatyto termino ieškiniui pareikšti praleidimas turi naikinamąjį poveikį, nepažeidžia teisės į veiksmingą teisminę gynybą, numatytos Chartijos 47 straipsnyje.
- 24 Tuo atveju, jeigu reikėtų manyti, jog 2012 m. birželio 19 d. sprendime padaryta teisės klaida, reikėtų išnagrinėti, ar šis sprendimas kelia pavojų Sąjungos teisės vienovei arba darnai, ir prireikus – kiek.

Dėl klausimų, kurie turi būti peržiūrėti

- 25 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad jokiame Sąjungos teisės akte nėra nustatytas terminas, per kurį EIB tarnautojas turi pareikšti ieškinį dėl šio banko jo nenaudai priimto akto panaikinimo.

- 26 Be to, reikia konstatuoti, kad 2012 m. birželio 19 d. sprendimo 22–25 punktuose priminęs, jog nustatant, ar ieškinyis dėl panaikinimo pareikštas per „protingą terminą“, reikia atsižvelgti į visas bylos aplinkybes, Europos Sąjungos Bendrasis Teismas šiame sprendime pripažino nepriimtiniu atitinkamų tarnautojų pareikštą ieškinį dėl jo pavėluoto pateikimo, neatsižvelgęs į bylos aplinkybes.
- 27 Taip nusprendęs šis Teismas taip pat nesilaikė Teisingumo Teismo praktikos dėl „protingo termino“ sąvokos, į kurią jis vis dėlto daro nuorodą 2012 m. birželio 19 d. sprendimo 25 punkte.
- 28 Iš minėtos Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, kad jeigu procedūros trukmė nėra nustatyta Sąjungos teisės nuostatoje, termino, per kurį institucija priėmė ginčijamą aktą, protingumą reikia vertinti atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybių visumą ir ypač į bylos svarbą suinteresuotajam asmeniui, bylos sudėtingumą ir dalyvaujančių šalių elgesį (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 187 punktą).
- 29 Minėto sprendimo 192 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad termino protingumas negali būti nustatytas remiantis abstrakčiai apibrėžta, tikslia viršutine riba, bet turi būti vertinamas kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į bylos aplinkybes.
- 30 Teisingumo Teismas vėliau patvirtino šią Sąjungos institucijų ir organų pareigą per administracines procedūras laikytis protingo termino, kuris negali būti nustatytas remiantis abstrakčiai apibrėžta, tikslia viršutine riba (žr., be kita ko, 2006 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-293/05, 25 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką bei 2011 m. balandžio 7 d. Sprendimo *Graikija prieš Komisiją*, C-321/09 P, 33 ir 34 punktus).
- 31 Šis „protingo termino“ sąvokos aiškinimas, priešingai, nei savo rašytinėse pastabose tvirtina EIB ir Europos Komisija, galioja ne tik tuo atveju, kai kalbama apie administracinės procedūros ar teismo proceso, kurių neriboja Sąjungos teisės normoje nustatytas imperatyvus terminas, trukmės protingumą.
- 32 Iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad požiūris, kuriuo vadovautasi šio sprendimo 28–30 punktuose nurodytoje teismo praktikoje, galioja ir nagrinėjant klausimą, kuris turi tiesioginės įtakos ieškinio priimtinumui, t. y. klausimą dėl termino, per kurį suinteresuotas asmuo turi paprašyti atitinkamos institucijos pateikti jam visą akto, kuris nepaskelbtas ir apie kurį jam nepranešta, tekstą, kad galėtų konkrečiai su juo susipažinti ir prašyti jį panaikinti (žr. 2011 m. lapkričio 10 d. Nutarties *Agapiou Joséphidès prieš Komisiją ir EACEA*, C-626/10 P, 127, 128, 130 ir 131 punktus). Galiausiai Teisingumo Teismas lygiai taip pat prašymų dėl Sąjungos teisme patirtų išlaidų atlyginimo priimtinumą sieja su reikalavimu laikytis protingo termino, skaičiuojamo nuo sprendimo, kuriuo nustatytas išlaidų paskirstymas, iki prašymo išreikalauti sumas iš kitos ginčo šalies (žr. 1979 m. birželio 21 d. Nutarties *Diez prieš Komisiją*, 126/76 DEP, Rink. p. 2131, 1 punktą).
- 33 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad nors tiesa, jog šio sprendimo 28–30 punktuose nurodyta Teisingumo Teismo praktika susijusi su administracinės procedūros trukmės protingumo klausimu tuo atveju, kai jokiaje Sąjungos teisės nuostatoje nenustatytas tikslus tokios procedūros trukmės terminas, vis dėlto „protingo termino“ sąvoką reikia taikyti lygiai taip pat, kai ji susijusi su ieškiniu ar prašymu, dėl kurių jokiaje Sąjungos teisės nuostatoje nenumatytas terminas, per kurį šis ieškinyis ar šis prašymas turi būti pateikti. Abiem atvejais Sąjungos teismas privalo atsižvelgti į bylos aplinkybes.
- 34 Šio aiškinimo – užtikrinančio nuoseklų „protingo termino“ sąvokos, kuria Sąjungos teismas vadovaujasi esant skirtingoms situacijoms, taikymą – laikėsi ir Europos Sąjungos Bendrasis Teismas ankstesnėje savo praktikoje iki 2012 m. birželio 19 d. sprendimo.

- 35 Pavyzdžiui, 2010 m. rugsėjo 15 d. Nutarties *Marcuccio prieš Komisiją*, T-157/09 P, dėl kurios Teisingumo Teismas nemanė esant reikalinga pradėti peržiūrą (žr. 2010 m. spalio 27 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Marcuccio prieš Komisiją (peržiūra)*, C-478/10 RX), 47 punkte Europos Sąjungos Bendrasis Teismas priminė, kad kai taikytinuose teisės aktuose nenumatytas terminas prašymui dėl žalos, susijusios su pareigūno ir institucijos darbo santykiais, atlyginimo pateikti, šis prašymas turi būti pateiktas per „protingą terminą“, kuris nustatomas atsižvelgiant į bylos aplinkybes.
- 36 Be to, 2001 m. kovo 6 d. Sprendime *Dunnett ir kt. prieš EIB* (T-192/99, Rink. p. II-813), tik tada, kai išnagrinėjo bylos aplinkybes, Europos Sąjungos Bendrasis Teismas to sprendimo 58 punkte padarė išvadą, kad, „atsižvelgiant į Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 ir 91 straipsniuose numatytus terminus, reikia konstatuoti, jog ieškovai ieškinį pareiškė per protingą terminą“ (kiek tai susiję su Europos Centrinio Banko (ECB) ir jo tarnautojų ginčais, žr. 2001 m. gruodžio 11 d. Pirmosios instancijos teismo nutarties *Cerafogli ir kt. prieš ECB*, T-20/01, Rink. VT p. I-A-235 ir II-1075, 63 punktą).
- 37 Lygiai taip pat 2002 m. gruodžio 6 d. Nutartyje *D prieš EIB* (T-275/02 R, Rink. VT p. I-A-259 ir II-1295) Bendrojo Teismo pirmininkas, tos nutarties 33 punkte priminęs, kad trijų mėnesių terminas ieškiniui dėl EIB sprendimų panaikinimo pareikšti iš principo laikytinas protingu, ir tos pačios nutarties 38 punkte konstatavęs, kad toje byloje ieškinys buvo pareikštas praėjus penkiems mėnesiams po ginčijamo sprendimo priėmimo, išvadą, jog ieškinys pareikštas pavėluotai, padarė tik atlikęs tyrimą, po kurio tos nutarties 39 punkte pripažino, kad ieškovė nenurodė jokios ypatingos aplinkybės, kuria būtų galima pateisinti šio trijų mėnesių termino praleidimą ir nusverti teisinio saugumo reikalavimą.
- 38 Pažymėtina, kad „protingo termino“ sąvokos aiškinimas, kuriuo vadovautasi šio sprendimo 33 ir 34 punktuose, kitaip, nei savo rašytinėse pastabose leidžia suprasti EIB, nereiškia, jog šio organo priimamų aktų teisėtumas gali būti ginčijamas neribotą laiką, nes remiantis Teisingumo Teismo praktika šios sąvokos taikymu būtent ir siekiama pašalinti Sąjungos teismo galimybę nagrinėti ieškinių, pareikšto per terminą, kuris laikytinas neprotingu, pagrįstumą.
- 39 Priešingai, nei savo rašytinėse pastabose tvirtina EIB, pasirinkto aiškinimo taip pat negalima paneigti remiantis 1990 m. gegužės 22 d. Sprendimu *Parlamentas prieš Tarybą* (C-70/88, Rink. p. I-2041), kuriame Teisingumo Teismas pripažino, kad Europos Parlamento, nors ir neturėjusio teisės pareikšti ieškinių dėl panaikinimo pagal EEB sutarties 173 straipsnį (kuris vėliau tapo EB 173 straipsniu, o šis po pakeitimų tapo EB 230 straipsniu), ieškinys dėl panaikinimo yra priimtinas. Toje byloje dviejų mėnesių terminas, kaip nustatyta šiame straipsnyje, neišvengiamai taip pat griežtai turėjo būti taikomas ir Parlamentui, ir kitoms jame nurodytoms institucijoms. Kita vertus, nagrinėjamoje byloje, kurios atveju EIB personalo reglamento 41 straipsnyje ieškinių terminas nenumatytas, o tik nustatyta Sąjungos teismo kompetencija spręsti EIB ir jo tarnautojų ginčus, šis teismas privalėjo taikyti „protingo termino“ sąvoką, nes šiame reglamente šis klausimas nereglamentuotas. Taigi ši sąvoka, kuri reikalauja atsižvelgti į visas bylos aplinkybes, negali būti suprantama kaip konkretus naikinamasis terminas. Todėl Pareigūnų tarnybos nuostatų 91 straipsnio 3 dalyje numatytas trijų mėnesių terminas negali būti pagal analogiją kaip naikinamasis terminas taikomas EIB tarnautojams pareiškiant ieškinius dėl jų nenaudai šio banko priimto akto panaikinimo.
- 40 Galiausiai, kalbant apie klausimą, ar protingo termino, per kurį suinteresuoti tarnautojai gali pareikšti ieškinį, praleidimui priskyręs naikinamąjį poveikį Europos Sąjungos Bendrasis Teismas pažeidė teisę į veiksmingą teisminę gynybą, reikia priminti, kad veiksmingos teisminės gynybos principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kuris šiuo metu įtvirtintas Chartijos 47 straipsnyje (žr. 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *KME Germany ir kt. prieš Komisiją*, C-389/10 P, 119 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 41 Šiuo atžvilgiu Chartijos 47 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta, kad kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis. Pagal to paties straipsnio antrą pastraipą kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo bylą per kuo trumpesnę laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas.
- 42 Pagal su šiuo straipsniu susijusius išaiškinimus, į kuriuos, remiantis ESS 6 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa ir Chartijos 52 straipsnio 7 dalimi, turi būti atsižvelgta ją aiškinant, Chartijos 47 straipsnio pirma pastraipa grindžiama 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 13 straipsniu, o jo antra pastraipa atitinka EŽTK 6 straipsnio 1 dalį.
- 43 Iš Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos, susijusios su EŽTK 6 straipsnio 1 dalies aiškinimu, kuria reikia vadovautis remiantis Chartijos 52 straipsnio 3 dalimi, matyti, kad teisė į teismą nėra absoliuti. Naudojimasis šia teise gali būti ribojamas, be kita ko, kiek tai susiję su ieškinio priimtumo sąlygomis. Nors suinteresuoti asmenys turi tikėtis, kad šios taisyklės bus taikomos, vis dėlto jų taikymas neturi trukdyti asmenims pasinaudoti esama teisių gynybos priemone (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 6 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Anastasakis prieš Graikiją*, peticijos Nr. 41959/08, dar nepaskelbtas *Recueil des arrêts et décisions*, 24 punktą).
- 44 Nagrinėjamoje byloje, kurios atveju EIB tarnautojų ieškinio dėl jų nenaudai priimtų aktų pareiškimo terminas nebuvo iš anksto nustatytas Sąjungos teisės normoje ir apribotas, kaip numatyta Chartijos 52 straipsnio 1 dalyje, neginčijama, kad, remiantis Teisingumo Teismo praktika dėl „protingo termino“ sąvokos taikymo, atitinkami tarnautojai galėjo tikėtis, kad sprendamas dėl jų ieškinio priimtumo Europos Sąjungos Bendrasis Teismas paprasčiausia remsis šia Teisingumo Teismo praktika, o ne taikys jam iš anksto nustatytą naikinamąjį terminą.
- 45 Dėl tokio „protingo termino“ sąvokos iškraipymo atitinkamiems tarnautojams tapo neįmanoma apginti savo teisių, susijusių su jų atlyginimu, pasinaudojant veiksminga teisių gynyba teisme Chartijos 47 straipsnyje nustatytais sąlygomis.
- 46 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, reikia manyti, kad nusprendęs, jog šioje byloje būtina įgyvendinti „teisės normą“, kurios griežtas taikymas lemia jo paties praktikai prieštaraujantį sprendimą, Europos Sąjungos Bendrasis Teismas klaidingai aiškino „protingo termino“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal šio sprendimo 28–30 ir 32 punktuose nurodytą teismo praktiką, ir taip iškreipė pačią „protingo termino“ sąvokos esmę.

Dėl pavojaus Sąjungos teisės vienovei arba darnai buvimo

- 47 2012 m. birželio 19 d. sprendime nusprendęs, kad pirminėje arba antrinėje Sąjungos teisėje nenustatytas ieškinio pareiškimo terminas, kaip antai taikytinas EIB tarnautojų ieškiniui dėl šio banko jų nenaudai priimto akto panaikinimo, yra trijų mėnesių terminas, kurio praleidimas automatiškai reiškia, kad jis pareikštas pavėluotai ir dėl to nepriimtinas, Europos Sąjungos Bendrasis Teismas vadovavosi aiškinimu, kuris nesuderinamas su Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią tokio termino protingumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybes.
- 48 Todėl reikia ištirti, ar 2012 m. birželio 19 d. sprendimas kelia pavojų Sąjungos teisės vienovei arba darnai, ir prireikus – kiek.
- 49 Šiuo klausimu reikia atsižvelgti į šiuos keturis apsektus.

- 50 Pirma, 2012 m. birželio 19 d. sprendimas yra pirmasis Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimas, kuriuo šis teismas, neatsižvelgęs į visas bylos aplinkybes, atmetė apeliacinį skundą, pareikštą dėl Tarnautojų teismo nutarties, kuria dėl pavėluoto pateikimo kaip nepriimtinas atmestas pasibaigus terminui pareikštas ieškinys dėl panaikinimo. Todėl jis gali būti precedentas būsimoms byloms (pagal analogiją žr. 2009 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *M prieš EMEA (peržiūra)*, C-197/09 RX-II, Rink. p. I-12033, 62 punktą).
- 51 Antra, Europos Sąjungos Bendrasis Teismas nukrypo nuo nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos dėl „protingo termino“ sąvokos, kaip tai pažymėta šio sprendimo 28–30 ir 32 punktuose (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *M prieš EMEA (peržiūra)* 63 punktą).
- 52 Trečia, Europos Sąjungos Bendrojo Teismo klaidos yra susijusios su procesine sąvoka, kuri nėra vien viešosios tarnybos teisės dalis, bet taikytina neatsižvelgiant į nagrinėjamą sritį (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *M prieš EMEA (peržiūra)* 64 punktą).
- 53 Galiausiai, ketvirta, „protingo termino“ sąvoka ir veiksmingos teisminės gynybos principas, kurių nepaisė Europos Sąjungos Bendrasis Teismas, užima svarbią vietą Bendrijos teisės sistemoje (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *M prieš EMEA (peržiūra)* 65 punktą). Konkrečiai kalbant, Chartijos 47 straipsniu garantuojama teisė į veiksmingą teisių gynybą teisme, remiantis ESS 6 straipsniu, turi tokią pačią teisinę galią kaip ir Sutarčių nuostatos.
- 54 Atsižvelgiant į šias kartu vertinamas aplinkybes, reikia konstatuoti, kad 2012 m. birželio 19 d. sprendimas kelia pavojų Sąjungos teisės darnai tiek, kiek Europos Sąjungos Bendrasis Teismas, kaip apeliacinis teismas, išaiškino „protingo termino“ sąvoką taip, kad atitinkamų tarnautojų ieškinys buvo atmestas kaip nepriimtinas, neatsižvelgus į konkrečias bylos aplinkybes.
- 55 Tokiomis aplinkybėmis, lieka nustatyti, kokie yra pavojaus, keliamo Bendrijos teisės darnai, padariniai.
- 56 Teisingumo Teismo statuto 62 b straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta, kad jeigu Teisingumo Teismas nustato, kad Bendrojo Teismo sprendimas turi įtakos Sąjungos teisės darnumui, jis grąžina bylą Bendrajam Teismui, kuriam Teisingumo Teismo sprendimas teisės klausimais yra privalomas. Grąžindamas bylą Teisingumo Teismas gali taip pat nurodyti, kurie Bendrojo Teismo sprendimo padariniai ginčo šalims laikytini galutiniais. Išimtiniais atvejais, jeigu, atsižvelgiant į peržiūros rezultatus, ginčo sprendimas kyla iš nustatytų faktų, kuriais buvo pagrįstas Bendrojo Teismo sprendimas, Teisingumo Teismas gali pats priimti galutinį sprendimą.
- 57 Vadinas, Teisingumo Teismas negali vien konstatuoti pavojaus Bendrijos teisės darnai arba vienovei, nenurodydamas šio konstatavimo padarinių nagrinėjamam ginčui. Šioje byloje dėl šio sprendimo 54 punkte nurodytos priežasties reikia panaikinti 2012 m. birželio 19 d. sprendimą.
- 58 Kadangi nagrinėjamoje byloje pavojus Bendrijos teisės darnai kyla dėl klaidingo „protingo termino“ sąvokos aiškinimo ir teisės į veiksmingą teisminę gynybą principo nesilaikymo, galutinis atitinkamų tarnautojų ieškinio priimtinumą klausimo sprendimas nekyla iš konstatuotų faktų, kuriais pagrįstas 2012 m. birželio 19 d. sprendimas, todėl Teisingumo Teismas negali pats priimti galutinio sprendimo šioje byloje pagal Teisingumo Teismo statuto 62 b straipsnio pirmos pastraipos trečią sakinį.
- 59 Todėl bylą reikia grąžinti Europos Sąjungos Bendrajam Teismui, o ne Tarnautojų teismui, kaip nurodė atitinkami tarnautojai, tam, kad atsižvelgęs į bylos aplinkybių visumą šis teismas įvertintų termino, per kurį šie tarnautojai pareiškė ieškinį Tarnautojų teismui, protingumą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 60 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 195 straipsnio 6 dalį, kai peržiūrimas Bendrojo Teismo sprendimas ar nutartis yra priimti pagal SESV 256 straipsnio 2 dalį, Teisingumo Teismas sprendžia bylinėjimosi išlaidų klausimą.
- 61 Nesant konkrečių taisyklių, reglamentuojančių išlaidų paskirstymą vykstant peržiūros procedūrai, reikia nuspręsti, kad Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuoti asmenys ir bylos šalys Europos Sąjungos Bendrajame Teisme, pateikusios Teisingumo Teismui rašytinius pareiškimus ar rašytines pastabas, susijusias su peržiūros dalyką sudarančiais klausimais, pačios padengia su šia procedūra susijusias savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **2012 m. birželio 19 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo (apeliacinių skundų kolegija) sprendimas *Arango Jaramillo ir kt. prieš EIB* (T-234/11 P) kelia pavojų Sąjungos teisės darnai tiek, kiek Bendrasis Teismas, kaip apeliacinis teismas, nagrinėdamas atvejį dėl Europos investicijų banko (EIB) tarnautojų pareikšto ieškinio dėl šio banko jų nenaudai priimto akto panaikinimo, išaiškino „protingo termino“ sąvoką kaip trijų mėnesių trukmės terminą, kurio praleidimas automatiškai reiškia, kad jis pareikštas pavėluotai ir dėl to yra nepriimtinas, o Sąjungos teismas neprivalo atsižvelgti į bylos aplinkybes.**
2. **Šis Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimas panaikinamas.**
3. **Byla grąžinama Europos Sąjungos Bendrajam Teismui.**
4. **Oscar Orlando Arango Jaramillo ir kiti 34 Europos investicijų banko tarnautojai, kurių pavardės išvardytos šio sprendimo pradžioje, taip pat Europos investicijų bankas, Portugalijos Respublika ir Europos Komisija pačios padengia su peržiūros procedūra susijusias savo bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.